

ماحب امتياز و مدير مسرول

ضيا كوله آب

پيل - ۱ جاني - ۲۹

نمطسي ۱۰ فروشدر

گروه و مجموعه

اداره مطبعه

دربار

گرمه داره سنه

ولایت مطبعه

نظرافه: دياربکر

گروه مجله

آبونه شرايط

سه لکي: ۵۰۰

آني آبلق: ۲۰۰

فروشدر

۱۳۴۵
۱۹۲۴-۲۲۸

مفتمده برچهار علمي . ادبي . سياسي . اقتصادي مجموعه در

۱۳ جاذبي الاول سنه ۳۴۱۹ بازار ايرتسي ۱ کانون نان سنه ۳۳۸

مطالعه:

استلال

ماني سببا کندي . سوکرادن . رومالير
بوراسي فتح ايديجه . فرانسهده رله مین
بر قسم لایتنرله غولوا ماني برابر يا تاجافه
باشلا ديار . بورارکک نديجه سي اوله رقه .
لایتنر غولوازي عيشل ايدييار . عيشل

عوض ديمه منسوب ايکي مات ياز باه
باشادقلمري زمان . بونلر دن بري ديکري
يلع و عيشل ايدير . بو حادويه . استلال
ده ناسيوناليزاسيون . نامي و ريلير . مثلا .
قرون اولي دورنده . فرانسهده و غولوا

اسپانیاده ، پورتگیزیه ، لسانی رلی ملتزه ،
قبول ایتدیردی ، شرقی رومالیار ایسه
محکوم مات اولان یونانلیک لسانی قبوله
ایتدیار . یعنی رومالیار ، ضریده محکوملری
استمال ایتدیکی حالده ، شرفده محکوملری
طرفدن تمثیل ایدیلدیار .

فاتح عربارده ، مصرده عربجه رلی
اهلییه قبول ایتدیردیلر . ایلانده ، ورستاده
وچینده ایسه رلی اهلییه تمثیل ایتدیار .
اسکی تورکلرده ، دینداشلی اولان ملتزر
طرفدن تمثیل ایدیلر لر دی . خوزار تورکلری
موسوی دینی قبول ایتدیکن یاهودیلر
طرفدن تمثیل ایدیلر . رومان تورکلری
خرسقیان ملتزر طرفدن استماله اوشمیلر .
نیتنده ، مثواسانده بودا دیننه تابع یوانان
تورکلرده ، نیتیلر ، مغولر طرفدن تمثیل
ایدیلدیار .

بحار ، بولغار ، اولاح دولتریک
مؤسساری وحاکاری بواسانک صاحبلی
بولونان تورک ایلاری اولدینی حالده ،
محکوملری طرفدن تمثله اوشرادیلر .
تورکلر اسلام اولدندن صوگرا ،
آوروپاده وچینده تمثیل اولومق هاگه بندن
گورقولدیلر . فقط ، بوکرده اسلام

ملیک لسانی اورته دن قالدیرمق ،
کندی لسانی اوکا قبول ایتدیرمک سورتمده
تجلی ایدر . قرون اولادکی فرانسهده ،
غولوالر لاینلره تمایه نظرکدن سوگرا ،
یاواش یاواش غولوا لسانی میدانن چکیلدی ،
اونک برینه لاینجه قائم اولدی . بو حادیه
فرانسزلر دوا سونایر اسون ، دیورتر ،
یزده ، استمال ، دییه بیلرز .

قوروسطاده فرانسه اولکسی یکیدن
بر استیلایه اوشرادى . بوکره ، فرانسه
حاکم اولان فرانسق ، ملتیدی . فقط ،
بواختلاطک نتیجه و معکوس چقدی .
ایلك استمال حاکم محکوملری استمال
ایتدی . بولغار ، ماکدونس ، محکوملر
حاکمینی تمثیل ایتدیلر . یعنی فرانسه
مخصوص اولان یکی لاینجه ، فرانکلر
لسانی اولان جرمانجه اورتهدن قالدیردی .

بوایه وانه دن آکلاشیابورک بر استیلا
وفوعنده بضا حاکم مات محکوم مات . بمضاده
محکوم مات حاکم مات استمال ایدر .
استمال حادیه نیک هانکی طیبی قاون
داره . ننده جریان ایتدیکی هنوز کشف
ایدیلمه مشدر متلا ، اسکی روما دوائی
شرقی و غربی روما نامرله ایکیه ایریشدی .
غربی روما ایتالیاده اولدینی کی فرانسهده ،

اولگارانده تمثیله اوغراقق تهاکمنه هدف اولدیله بارله برابر کبر تورکنده مذهبند . اسنی لسانینی اوقوندیله اوراده (اوردو لسانی) نامیله لسانی هذجه اولقی اورده بی ردیل وجوده شیردیله دیلری آری بولوندیقدن (مورو) لره قاریشما دیلر سنده . (هندی) نامیله اوردو لسانیله قونوشان مساجاز بهندمانتک تشکک سبب اولدیله . تورکار ، مصرده و شمالی آفریقا مملکتلرله عربلاشما دیلر .

استمالاته حادثه لرینه اک زنکین بر صحنه اوله رق ، جنوبی آنادولوی کوستره یبارزه . جنوبی آنادولوده تورکار بر طرفان کوردلرله ، دیگر طرفدن عربله برابر یاشاماقده درلر . تورکارک عربله تمامندن اپی حادثه سیرجی اولوبورز : عرب شهر لرینه کیدن تورکار عربلاشما دیلر . فقط ، چواده عرب عشیرتله برابر یاشایان تورکنلر وممورهده عرب کویزله قومشولق ایدن تورک کویلی عربلاشما دیلر . رفته کی (دورلر) ، جرابلسنده کی (بکدییلار) له (ایلکلیلر) ، روم قامده کی (ساریلر) ، لاذقیده (بوجاق) و (باییر) ناحیه لری تورک لسانیله تورکن حادتلرینه عامیله محافظه اتمشله درلر . حاله بوکله ،

بولردن آریلوبده کورد عشیرتله یاهود کویزله عیس حاله کل تورکنلرک عمرمینجه نوردلشد کربی آشغیده نوره کلان . مرسل الله سنجاز آراسنده بدوی عربلر اچنده باشایان (نل اعفر) تورکنلریده لسانلری و ملیت لری قونله محافظه اتمشله در . مرسل الله بغداد آراسنده بولونان و بکره اوتوز کوی اوله رق عربله برابر یاشاماقده بولانان (بابات) ایلده خالص تورکجه قونوشماقدیر . بویوک تورک شاعری (فضولی) جملهده دوغقله برابر . سوچه بواله مفسودلر . اجر برده ، سوریهده عراقده کزنلر ، بوسایدیفن تورکن کوچلرینه راست کلدکلرینی بویلر بونلر ، لسانلری ، ملی حادتلریو تمامیله محافظه اتمشله درلر . بوحال ، عرب عشیرت لری (عرب انسانی) خار عنده قالان زمره لری عربلنه قبول ایتمه لری ایلری کلور . تورکارله کوردلرک اختلاطندنده باشقه نتیجه لریک چیه دینی کوردوبورن . کوردلرله برابر یاشایان تورکن عشیرت لری دریجا کوردلشمشله در . مثلاً ، ارفه الله بوعرک آراسنده کی (دور) ناحیه می کوردجه قونوشقلری کم . بوقامه مشه اولان مللکله بکدییلرک

کوردجه قونوشورلر ، سپورانه (بوجاق)
 ناحیه می ده ، سرکنزنده کی (کرک) نصیبی
 مستثنا اولق اوزره ، کوردجه قونوشورلر ،
 بوللر ، و قاریده ذکر ایندیگمز عشیرتارک
 برز شیمشدن باشقه برشی دکلدولر ، سروج
 فصاحنده کی (رازی) متحده سنک عشیرتلری ده
 تورک و کورد اولرق ایکی قوم بواندقارندن ،
 آریجه ندقیقه محتاجدلر . دیار بکرده کی
 قارانیقی عشیرتی ، عثمانلیرک اجدادی اولان
 قایلردن آریلدقارینی و کوناچه جهتلرنده
 دولاشان قاراکچیلیرک همجه زاده لری
 اولدقارینی ادعا اتمکله بار ، کوردجه
 قونوشورلر ، قاراجه داغده ، بوفاره
 قومشو بولونانده ترکان ، عشیرتیه ده
 اسماریک دلالت ایندیکی وجهه اصلا
 تورکندلر [کوردلر ، تورکلره ترک ددرلر]
 ترکانلیر ، تورک اولدقارینی وحقی بکدیلی
 بونه ، مشوب بولوندقارینی ، اسمکین
 ریسارنه (بوی بکی) دینایدیگتی یلبوزلر .
 فقط ، تورنجیهی تمامبه اولوندقارندن تورک
 اولدقارینی ده ، آورد لسانیه سوله مکده ددرلر ،
 قاراجه داغده (سالور) ، (چاریق)
 اسمنده کی آرپلر ، بوعشیرتلر آراسنده
 مثال اولره جزوقلرکده بولوشیجی کورستور ،
 قاراجه داغده اکل اولدول قاراجه داغده نامنه

چلتیک اکیان برسسو واردلر ، بوانغم
 قاراجه داغده کی عشیرتارک قاضلی تورکلرندن
 اولدیقی کورستور [جلال خوارزمشاهک
 مسکزلری باشیجه قاضیلردی ، بونلردن
 باشقه ، رنعم اوغوزلره قالاچلر و سائر
 تورکن ایلاری ده بوعسکر آراسنده
 موجوددی . عثمانلیرک اجدادی اولان
 قایلرکده بوخوارزمیلیراله برابرکد بکنی قاضی
 کمال بک (عثمانی تاریخی) نده ادعا ابدیلیر
 ماردین فصاحنده ، کبکی ، عشیرت
 واردلرک (خلجان) و (چریگان)
 نامرله ایکی قسمدن سرکدر : [کبکی
 چریگان طورانغنده بولونان کوچ حصار
 کونک ذوق الی سنا اول تورکجه قونوشدی
 سوله نیور] خلیجک (خالاجار) بون
 قالاج تورکلری اولدینی ، چریگانک
 (جزوقلر) اولدینی بعضی ازلردن
 آکلاشیلیور . [بوعشیرتارک چوله کیرک
 اجدادلری بوغازه (تورکن رهن) نامی
 وریلمکده ددرلر جزوقاری دیار بکرک چاروقی
 کویله قاراجا داغک چریق کوبنده کوردویورلر ،
 خالاجار ایچنده بادیلان کوی بولوندینی
 کی شوق ناحیه سنده (سمن) کونک
 اختیارلری ده بکدیلی ایلانه مشوج اولدقارینی
 ده بکدرلر [مضافه ، کبکی

شبه سنز کوردلرله برابر باشایان تورکن
 ایله یوکی تورکن کوردلرله باشلرله هجرت
 اشدیلر ، یاخورد کوردلرله اشدیلر . بو تورکن
 بالکر قزلباش اولدقاری ایچین ، تخمه
 مقاومت ایندن اون کوردلرله ایدمه شیکار
 قالدیلرله اشدیلر . بوتلرله تورکنلر ناخیه به
 یکی و شرقی ناخیه لنده قالمشادیر .
 [دویمده ایسه بالکنس بالکر قزلباش
 تورکلر کوردلرله اشدیلر] تورکنلر شیری قزلباش
 کوردلرک و کوردلرله اشدیلر ، شهرلرله ایدمه
 سکون برعقبیل وقوعه کاپوردی . شرقی
 و جنوبی ولایتلرله کوی و چادیر حیاطلر
 کوردلرله اشدیلر ایسته این تورکلر ، اکثریت
 شهرلرله طوبالاندیلر کی ، بو تورکلر
 هر کوردلرله کلن کورد (مائه لری) ایدمه
 تورکلرله ایدمه کوردلر
 بو قارشیاقل نیشانی حادثلرله ، نبرد
 ایندن بالکر اسانی دگادی ، مذهبله برابر
 مادتلرک و اخلاقک ، بنی ملی حزنکده
 دگیشمکه اولدیلر تورکلرله ایدمه . تورکلر
 تورکلرله اشدیلر ایسه ایله مذهبله کچوردلر .
 کوردلرله تورکلرله اشدیلر ایله مذهبله
 ایستاب ایدیلر .
 برابر باشایان تورکلرله هر بلرک یاخورد

آلان بو جریکان و خلجان و شیرتلری
 غایبه کوردلرله اشدیلر ، اولدیلر آیریلوب
 دیارلرک شم بیک شرفه کلن شعبلری ،
 بو سله ایدمه (یکی مئوردکن ، بهرام کی)
 ناخیه لری و عجمده کیرمشاردور . شرق
 ناخیه لک شمال جهتده کی (توکان)
 شیرتلرک ایدمه (ترکان) کی تورکن
 مینتیلرکی ترک کله سنز کلن اولدیلر . قطعه
 بووه ناخیه کوردلرله اشدیلر .
 تورکن شیرتلرک کوردلرله اشدیلر ،
 بو سله ایدمه مثالر کافی دلیل نشکیل ایدر
 ظن ایدر .
 شیرتلردن سوکرا ، صیرا کوباره کایر .
 یوقاریده دیارلرک شرق و غرب ناخیه لری کی
 کوبلرک اکثریتی صایدیمز شیرتلرک
 یاشادیلر ساخلرله کی کوی اسملری کی ،
 تورک اسملری طائیفه کوردلر . تورکیه
 اولدیلر کوی ایدیلرین هم برقیسی ، اساساً
 ایدر کلداییلرله شیرتلرک قالدیلر ، بالکر
 جزئی برقیسی کوردلرله ایدمه مالکدر .
 تورکیه ایسه طاشیان بو کوبارده و قوشیه
 تورکلرک اولدیلرله ایدمه اولدیلرله ایدمه
 چوکلر . بو تورکیه اسملر تعدادی اولدیلر
 او کوبلرک ، عنوانلری اولدیلر . عجم

اہل تورک ترک قیرلرده کوردلشمکه و کوردلرکده
 شهرلرده تورکشمکه اولان بونعالی نه صورته
 ایضاج ایله بایر ؟ بو ایکی قوم . فزیدونومی
 -هتیه ، سیا اعتبارله بری برنک ، همان عبق
 میدرلر . بوندن باشقه ، هر هانکی بر عسب
 مشیرتده اصلاً عرب اولمیان ، حتی
 ارعشیرتدن بولونمیان بر آدم ، عشیرت
 دیمی اوله ماز و عشیرت ایچتده شرفی
 ره وقعه اصلاً اولاشاماز . عرب عشیرت لرینه
 النجاق ایدن بر تورک یا خود کورد عالمی
 یامته قادی (دخیل) و (زیم) ماهیتده
 قایلر . الامینک ایلک عصرلرده بلاشمش
 بولونان (مولی) عشیرتک حالا (آزادیلر)
 معنایه اولان بواسی طاشیمه می عربلرک
 (شجره انساب) خارچنده هیچ بر فرد و یا
 زهره می عربلغه قبول ایتمک لرینه واضح
 بر دایدر .

کاک شیشخار نندر [کیکی اسمی بو کاک عنوانندن
 چیقه مشدر] . مشور فرسوه نر ز انا عالمه سیک
 اصل روی بی آنادولودر بوندن آکلاشیایورده
 تورکلره کوردلر بری رینی سودکاری
 و بری رینه بکزه دکاری ایچین قولایچه بکد بکرینه
 تمیل ایتمکده ددرلر . تورکار شهر مدینتده
 داما استمدادلی اولدق نندن ، شهرلر تورکلک
 عن کوی حانی آغله برابر ، اورالره کلن
 کوردلری ده تورکاشدیرمکده در . کوبلرده
 و چادیرلرده یاشایاز . تورکنلر ایسه ، صحرامدینتده
 دهاقوتلی بولونان کوردلکه تمیل ایتمکده درلر .

ضیا کولک آلپ

تورک عائله سنک تکاملی

۱

ایه اوزا

اسکی تورکچده اوز ، افرابه مناسفهدر
 [محمود کاشغری] . یا قوت تورکلر نده ایه
 کله ، آنا ، معنایه در . ایه اوزا
 آنا بطنی دیمکدر . تورکلرده عائله ک
 اک اسکی شکل بوذر . عائله ک بوشکل
 شامانیزم دینه مربوطدر . شامانیزم ک
 سحر قوتی قادیلره مائدی . شامان موق
 اوتاق ایچین قادیلر ایسه ، صحنه

تورکارله کوردلرده ایسه ، ایش بوبله
 کلدر . کورد عشیرت لر نده ، عشیرت بی
 یوزده دو قمان دو قوز یا باجبار ندر . بونارک
 به نیسی کوردک باقه عشیرتده . به نیسی ده
 تورک ، عرب کیم باشقه قوملره منسوبدر .
 مثلاً قارا کچی عشیرتک ریمسی (جابانچور)
 زازالرنندر . میلی ریمسی (فدان)
 عربلر نندر . تکلرک ریمسی موصلدن کلن

اسکی تورک میندینه قادیارک بوکسلی
 حقوقه مالک اولمسیده ، مادری بطوریکه
 تورکلرده اوزون مدت دوام ایتمه
 نتیجه سندی . شامانیزمه سحر قوتلک
 قادیاره خاند اولمسیده بوخصوصده مه
 حاملدر . ذاتاً شامانیزم اشتحاله ایتمش ؛
 قوتله مزمن باشقه برشی دکلد .
 مادری بطن دورنده ، تورکلرا
 آوجیاقله یا شادینی آکلایا بور .
 آوجی تورکلرده قادیارک حقوقی
 حتی ارککلرک حقوقندن داها بوکسکدی ؛
 آوجی عشیرتلردن برقبز ، سورو صاح
 یعنی کوچبه براراکه وارقی ایسته مزور
 چونکه آوجی تورکلرده ، کلین بر(قاین =
 آغیرلق) مقابلی اوله رقی ، قوجه سندن
 اوباسنه کیتمزدی . کلین ، کندی اوباسنه
 قایر ، کووهی برخدمتچی مایندنه اوله رة
 اونک اوباسنه ، ایچ کووهی ، مقابله کلردی
 برصورتله ، حقوقه قاریسندن دون
 موقدمه بولورودی . بوزوم ایچ کویلیکی
 آلتای تورکلرندن (باراییز) اوروغنه
 کورمکدیز ، ایشته . بوندن دولایدر
 آوجی تورکلرده (ادیغورلرک برقمه
 اوریانکیئارده) برقبزه باهانی طرفندن (سه
 سورو صاحبی برارککلکه ویره حکم

اوزاتیردی . شامانیزمدن دوغان بوزمرک
 بعضی ایزلری حالا موجوددر : یاقوتارده
 هرشامانک بر (ایه نیلا) سی ایله (آمافات)
 آتلی برحایه سی وارددر . ایه کیلا ، آنا
 حیوانی یعنی آناقوته می دیمکدر . بوتونه مار
 و آت ، اوغوز ، قارتال ، قورد ، قاز ، کبی
 حیوانلردر . (آمافات) ده دبشی بر
 روح درکه شامانی حایه سی آلتنه آلمشدر .
 (هور) . کوره شامانلر مادری بطوریکه
 سمیلرک یرینه قائم اولمش ، اونلرک توتنه مارینی
 کندی اوزرینه آلمشدر . توتنه میزم دورنده ،
 نسب مادری اولور . شامانیزمه قادیارلرده کی
 سحر قوتنه استناد ایدن برندنر (ایه اوزا)
 و (ایه نیلا) تعبیرلرندکی ، ایه = آنا ،
 تعبیری بودورده کی مادریلکی کورمکده در .
 بوندن باشقه ، لاییکارکده ، ایه هزیت ،
 نامیله برراحی پریمی وارددر : هزیت
 تعبیری (جی) اداتک مقابلی اولدیفندن
 ایه هزیت ، آناچی ، دیمکدر . بوتنیلر ،
 اسکی دورده هم توتنه میزم دینک ، همده
 مادری نسبک موجودیقه دلالت ایدر .
 تورکلرده اوروق ، این و بوی اسملرینک
 بوبوک بر اکثریتله حیوان آدلرندن عبارت
 اولمسی ، اوغوزلردکی اونفوارله تورک
 تقویمنده کی اونزایی حیوان اسماری اسکی
 توتنه میزمک بقیلری اولتی لازم کلیر :

هیچ کیمسی بوقایم برالمی وار .
ومیلونجه مظالمک بیکر آهوار .

طرزنده برتوبد بلبلدی زمانی ، چوق تره
اوقیزک ایلر ایتمی کورولشدر . [جامع
التواریخ ، شجره ثوریکه] .

زافندی یاشادی تاریخ ایچنده :
زی ای طائرلر حنیده وچینده ،
حتی ویاهارده ، آهینلرده ...

بوئدن باغقه ، ایلکین مغولستان
تورکارده بر آدم همچمی تیزله اولنه
بیلدیکی حالده ، دایمی تیزله اولنه زدی .

اسیر یاشادیغیز بر (لظه) زده ؟
بوکوندوروق طاقیز ، حیوان دکاز ا
تاریخاری باواتان برماز بز ا

اولنه زدی . آناجهتدن اولان اوربارله
ازدواجک بووعهئیده . بیک مادری
اوادیقنه دلالت ادر . چونکه ، مادری

نه کور ایشته صلیب اوردوسی .
دنیلری بوروبور باقی قان فوسفی .
کوزیاشلری بوطاقق بوسورولری .

اوادیقنه دلالت ادر . چونکه ، مادری
بیک خارجی الازدواج اولماسی بقاعده در .
ایشته ، بوکی واتملر ، ایلکی

ای تورک ناموس اوهمینه هایده یاری ا
ایلکدن آناجنق قورو تاج دکله .
لوتکه طایله جنق ساده خاج دکله .

تورکارده مادری بطنک تاریخی بر دوره
قادر یاشیه یادیکی کوستریور .
[یاقولترده کوچوک شامانلر سمبلرک

بوغنه گده زنجیرلر ، قالین زنجیرلر ...
ناموسه قالمه جنق ایلک کوچوک بر بر .

بخیلری و غنملری اولوق قالدلری کی ،
دورت بو بوک شامانلرده ، عشیرتک دورت
بطنی ارانه ادر . او حالده ، شامانلریم

نه کبور ایشته صلیب اوردوسی .
دنیلری بوروبور باقی قان فوسفی ا
آووج آووج قان ایچیک ، کانه اولمق

تصوله اوهرامش برتونه بزمدن عبارتدر .
شیرتک دورت بطنی ارانه ادر . او حالده ، شامانلریم
تصوله اوهرامش برتونه بزمدن عبارتدر .

ضیا کولک آلب

شعر :

استقام شعری

انکاز ا سنی اونک هنری یذکک .
بودنیایی تورناران تور کدر ا ، دینه کک
۱۳۳۸ عمل جانب

بربنایا ا زنگینیک ، خزنیک دولو .
قارشیکده بک کیمسمن بر آنا بولو .

ديار بكر اچين

بشمول ايلي دو شهر سردار به بضيلى
 ديار بكر اچين تاريخ يازسه .
 ديوار و بوسورى تگردا لاور لردى .
 بو محترم ذات . شهه مزر . ولانك
 قصه رنارنچه - يله قعت ابد ميو رر .
 هر فصلانى جامع اوج . دورت جلدك
 بر شهر تاريخه ملك اوق ايسقور لردى
 كوچوك مجموعك بوستونلنده قوموق
 اير . يازمى بيرالده يله . يازسه .
 سوري ايشيدايور و غالبا بو عنوان آلتده .
 رياز بكر . حاند اوليان . شيلر يازمى ظن
 او او بوردى . حال بو كه زده اوزونجه رزمان
 اونلر . . . يازسه . . .
 ديدند سور (بسم الله) دعتش و
 قوموق ايلي . نى بو ولايت تاريخك ايلك
 فصل اولهرق يازمه باشلامدق .

ديار بكر ايلر . احتمال . بوله رنارنچه ك
 ديار بكر تاريخى . عنوانى حاز اولمى
 ايسقور لردى . فقط به بيلبور لردى كه
 (د ربر) آدى هر براك بو طرفه ايلك
 كاشانده اولاهولى و رنارن . سوكرده
 واسه دت ابد (آميدا) شه نه پايشوب
 قلمشى . دها ارك روماليرك ايلك ونلرده

بورالده (ديار بكر) دكل (سوفن)
 فقط بده . ولانك ايلك
 د . لارق و ايسقور لردى آتور بار
 بو حوالى رانك نوهر من اعتباراً (نوموق)
 اولهرق طيمش و (نوموق) آدي ايلك
 صوك كو نه قدار . بلكه . رانق يله
 و فو انا مشردى . [۱] ايشنه ديار بكر
 ولانك ملك آدى بو ادى بو ملكك تاريخ
 صجه قوموق اولهرق بريمش و چوق
 عصر لر بو ادى قانب اتمش او اديفنن
 ديار بكر ولانك تاريخه بورالرك اصل
 آدى اولان (قوموق) ايله باشلامق ايلك
 دها پك دوشرو و پك منطقي ادى . بز
 بوسيله (قوموق بلى) آيى ترجيح
 اتمش و بو وقتك تاريخه كورونكلى
 كونا ردن اعتباراً . ملادن اولى منجى
 عصره قدار ماخذ سنده بورابه دارنه
 بولمشه ق طو بلا بوب يازمشدق .

دملك ايسقور زك . قوموق ايلي
 ديار بكر ايلك دورلر . حاند رنارن
 باشقا شى دكلى . او . . . يازسه .
 ديه حمرله ايسه بيل رنارنك با لافجى .
 ايلك فصل . فقط لى و على ادى قوموق
 [۱] چونكه نوزانده قوموق . ايلدىنى
 طاشدره چوق بقدرت واردى .

ایلمد (آمیدا = آمد) حقیقه نه یازمده
 دیار بکر شهرک ایسی عصر رسیده معلوم
 اولان تاریخی ده ایشته اوندن عبارت .
 آثار عتیقه بحر یانیه رشقا و ناتیق الد
 ایلمد کجه (آمیدا) حقیقه اودور لر ایچین
 بوندن فضله معلوم سده یوفدر .

بز قوموق ایلمده خصوصی وضعیت
 ایجاب ایتدی ریکی قدار عمومی وضعیت
 اوزرینده قصه بر روز نزد برمشدک .
 بونمز بر قوموق ایلی ، دعا چوق و روحه نر
 کاه حقایق بونکله برابر عمومی وضعیتی
 یاراننده دیار بکر ولایتک یالت زمانده کی
 - نورینک طشار سده پک چوق .
 چقاماشق [۲]

سو بیل دو - نر صر (قوموق) اولاراق
 باشلایان صبراسیله آثور ی ، ارای ،
 یوناز ، رومی ، عربی و هر جنس تورکی
 هر ترک انکشافه صحنه اولان بود یار بکر
 ایچین نام و جامع بر تاریخ کتابندی بحث
 ایتمک ایستور لر ؟ الجزیره یی کلید این بو شهر
 ایچین بوبله بر محیط و حیده کتیرلمسینی می

[۲] حتی قوموق ایلمک فرات او سنده
 رومالیر زمانده بیه (قوموازن = قوموازر)
 نه ایلمش اولان کیفش ساحه لر اوزرینه
 روز سو یلمکدن بیه واز کچمشدک .

آرزو ایستور لر ؟ هجبا بونکله ایچین کیفش
 بر وهرام یازوق ، بوبله بر کتبه مهم
 بر پلان چوزمک زحمتی بوکلمک جسات
 ایده حاک کیمسهر ی بولاماد قلدن می شکایت
 ایستور لر ؟ نجه بوابش رلی قارداش لر مزکده
 قضیاتی خوجه لر مزک ، آز چوق برشی
 یانلر مزک کوستره حکمر ی رحمت مسئله سیدر .
 او کر تک ایستور زک : هجبا بودو - تلم
 دیار بکر تاریخنده بجم کی شهرک دور دور
 آلدینی شکاری ، بوراده گلش و چشمش
 حکم دار لک ، والیرک ، قوماندانلرک ،
 شیخ لرک ، طابک ، شاه لرک ، محرد
 و اولدک ، صنعتکار لک زه ایده اوطور مشه
 دعا چوق زه لر ی سومش ، نه مفصله
 نر یاید بر مش اولدق لرینی ، بونلر ده
 بو حواره نومولش بولونانلرک حرمة
 و تقیاً بیلندمی ایجاب این مزار لرینک
 و مقام لرینک لرینی ، شمعی آدری
 اونو توملش ، لر ی بیه طالب ایلمش معبد لرک
 مکتبلرک ، تشبختلرک ، دارالصناعه لرک
 محله لرینی طایبق ، تاریخی طاهر لک ، مهاجر تکرک
 ایز لرینی بولاق ایچینی چیر پینور لر ۱۹ همه
 بوبله تاریخنده شاه لرک چجه پارچه لرینی ،
 مشهور لرک رازده بوهر ایلرینی اوفوموق
 وارسه فوط وهر ایلرینی کورمک و یا هیچ

اولمزه بونلرک شکل وسپارنى بازلردن
 اوکره نك ، بوحوالیک مختلف دورورد
 قیافه لرین ، دور دور قوللاش اوطاق بی
 او ، اکنجه حیاتیق ، اسکی نظرلری
 برآراده طویللق وبراو طور شده همان
 هیسیده خاطره کلمه بیغ بوغصیلاک یانی
 باشنده اسکی کونله طاق نفوس ، صحت
 وصحت ایستابستقلریده بولوق معبدلر ،
 سوزلر ، چشمه لر ، قبلی وقیمسز اسکی
 مزارلر ، صویولری ، اسکی بولر واوریلر
 حقنده ده افضله معلومات ایدیگک ،
 زمان زمان دیکشمش اداری شکلری تثبیت
 اتمک وپوقدر خزینه به برده اتنوخوانی
 معلوماتده علاوه اتمک می ایستبورلر ؟
 اوت ! ... بوله برار جغرافی ، اقتصادی ،
 اجناسی ، صناعی ویدیی تاریخ مجله سی
 اولور واما نه موفقیت حالده دیار بکرلیلر
 ایچین قیمتلر برآیده برینه کیه بایلر .
 اگر افندیلر ! آرزوکر بوایسه بونله
 پروغرامیده بنه سز حاضرلاجه قسکیز
 ویالکز بوپروغرامی حاضرلادیگیز کون
 همومک تهریکنده مستحق اوله قسکیز .
 یونی نمدن باشقارندن بکلورسکیز ؟ بوشرفی
 نمدن قائب اتمک ، ایستبور کیز ؟ (باشلامش
 ایشر یتمش صاییلر) . ایشر بوپاشلاپیش

جرانی کوستره کده . اترک بوپونلرک کنه
 اورکده مکدر بوله آتک آتک
 طاسلاغنده البته نقصلر بولنه حق فقط
 بو نقصانلرکده آتسار ایچده اکای نکلن
 اوله جقدر . اینی مناقشه ایلمش برپروغرامه
 باشلان هر ایش داغما موفقیته یتمشدره
 هر حالده برآشیه باشه چقبه بیه حق اولان
 بو مجله ده کوربورسکیزک ، ایش همان
 اساسلی برپروغرامک یازلسنه سوکراده
 بوندک ، قهملرک اوچه تارده صراقی ،
 اختصاصی اولان ذاتییه تقیم وتودیینه
 قابور . مختلف موضوعلرک تصنیف
 وترتیبندن داها اکنجه لی نوار ؟ اگر
 دوستلر ! اورلر دیکلکز کتاب بوایسه بونله
 ایچین همتلر اسپر آنمه مک . قائللردن
 هر حالده یک بیویک یاردنلر نورملکده
 لازمدر چاپلشمقین یقیمه حق سراقیلر .
 اوراق مخزقلر ده . احتیاجه قالمقن اوساییمه حق
 هر مکارلرک ، وجود لرینی یالکز یلکک ، بولنه
 وعلکته خدمت اتمک حصر ایتمش بورولماز
 انسا فلرک بوایشده اوک آباق ولماز ، وحق
 بالذات بونلرک ایشه باشلامری . شبهه بوق ،
 موفقیتمیزی قلمین ایتمک وایشته
 اوزما بوخیال ، حقیقت اوله جقدر .
 مسطور وپامروی قائله نارنجبری غنمه لر

وسايله نامر ، اوقافك حسابنر و تقيه لری
 و حلدلری خصوصی كتبخانه لك بولوز
 كتابلری ، حوارد كوشم و و بورد محفوظ
 بعض خاطر مر ، بعض جامع و كاپسار لك
 مارینی مشتقاتی ، اسمی نفوس رفتلری ،
 اسکی مالی ، عدلی و اداری دفتر و اوراق
 بونك ایچین بییر - كزكه بولونماز خزینه لر در .
 (آمید) بی نفیس مجموعا لر در و بعض
 سیاحتنامه لرله مشهور اولار و اولماز اثر لر در
 استفاده جهتی ده اولور لارسه دیار بكرك
 ایسندیکمز او بودك مارینی آز زمانده
 میدانله كاه بیار و البته تكامل قازنده ، ماغلانه ورق
 كونك برنده ، تکامل شكافده بوله بیار .
 بوندر شمولی بر پروضام اوزرنده
 بر زاده چالشیق ، مثلا در نكده کی انجمن من
 ایچین يك اكاجلی بر مشمله اولور .
 ییلنلر من ، یالوز قلاباً مسترح اوراق در
 بانقه بر قارشباق آراه مق شرطه ، بخبرلی
 اكاجیه اهترك ایدرلر ، و كونلرینك بر
 قاج ساعتی بایشه صرف ایارلرسه مالکیت
 ایچین اك ناهع بر صورتده چاپش مش
 اولورلر . « مرآت العبر » له ، « ولایت
 نارنجچیسی » له دائما روحی شهاد اولان
 (سعید پاشا) ك طورونلری دده لرینك
 كجهله فقط قشیر ان شیره لده ای

چالیشیرلر و خوجه من (علی امیری) افندی
 حضرتلری ده دیز بیلر حقد کی سبیش
 ییلک بوندر بو کتبیجری استفید بولر لسه
 اینش هما ینمش اولور .

خالص

اصطلاحله دائر :

حقیقت ، شائیت

مشروطیته قادر هم ، و وریته ، همده
 « ره آلیته ، کلملری لسانزه ، حقیقت »
 تعصیرله ترجمه اولونوردی . او زمانلر ،
 لسانترك فلسفی دوشونوشاری اقامه قابیلی
 هنوز بو قندی ، چونکه ، ماهیتجه بری
 برندن چوق اوزاق بولونان مختلف مفهوملری
 حیثی تعصیرله ترجمه ایتمك مجبوریتده . قالمشوق
 بو حاله اك ای مثال بو قاریدکی « وریته »
 و « ره آلیته » مفهومهار بدر . بو ایچین مفهوم ،
 بر چوق نقطه لرده بری بريك ضدی
 اولدیغی حالده ، ایکیسی تینی تعصیرله ترجمه
 ایتمك قادر یا کاش بر حرکت اوله مازدی .
 بو ایکی مفهومك ضدیتلری تدقیق ایدم :
 « نطق اعتباریه » ره آلیته حزنه ،
 اولدیغی حالده ، « وریته » کلیدر . مثلا ،

انسان نوعك خارجده موجود بولونان
مرفدی بر ره آیتند

۲۵ « منطوق اعتباریله » و « ریته » مجرد
اولدینی حالده ره آیتده صمد = قوتوره در .
۳ « مابعد الطبیعه اعتباریله » و « ریته »
وجود ذهنی اولدینی حالده ، « ره آیته »
وجود خارجیدر .

و « ریته » ایله ره آیتهك ضدیتیری
بوساید قلمن ، منحصر دکدر . بولردن
باشقه ، و « ریته » عقولانددر ، ره آیته
ایسه محسوسانددر . حاسه باطنهك مشهوراتی ده
محسوسانده داخلدر . « و ریته » رحکمدن ،
ره آیته ایسه بر واقعین عبارتدر .

بویاکی مفهوم آراسنده کی ضدیتیرك
داها رچوق تجلیلری صایله یایر . او حالده ،
آرالنده بوقادار درین فرقلروحتی ضدیتیر ،
تناضیر بولونان بویاکی مفهوم ، ناصیل
هینی تعبیرله افاده ایله ییلردی . ایشته ،
بوسیدرن دولاییدر که ایلك فاسفی مقاله لر منی
یازمه باشلادیفن کوندن بی ، بزویاکی
مفهومی آری تعبیرله افاده ایلك طریق
اختیار ایستك « حقیقت » کاسنی « و « ریته » به
حصر ایدرک ، « ره آیته » « مقابله اولوق
اوزره » شاییت « تعبیری اشغال ایستك

« مفکوره » کاسنی کی اکثریتك قبوله
مظهور اولدی . چرنکه ، اسانی براحتیاجی
تمامین ایلیوردی . تورك ملتك آوروپا
مدینته کیروب کیرمدیکی یالکز بر تك
عیارله تحققی ایله ییلر . بومعیار ، لسانك
آوروپا لسانلرینه انطباقیدر . بوانطباق
نه صورتله حصوله کله ییلر ؟ آوروپا لسانلرنده
موجود بولونان هر مفهوم ایچین ، لسانزه
خصوصی برکله وجوده کتیرمکله ایشته ،
تورکچیلر ، مشروطیتدن بری ، علمك ،
فاسفهك . ادبیاتك ، صنایهك هر ساحه سنده
بولسانی وظیفهینی اغیاره چایشقه درلر .
یکی تورکجه ، لسانزی یالکز فضلله کله لر دن
و ترکیلردن قورتارمقله وجوده کله مر .
هر سری مفهوم لری ، ویکی دویونلری ویکی
آنتاری افاده ایدن نه قادار آوروپائی کله لر
وارسه هسپنك قارشیاقلرینی میانه کتیرمکده
لازمدر .

ضیا کوك آلب

دیاربکر آده لرندن

اولو جامع کتابلری :

او او جامعده (سکمانیه - حسنکیف)

آرتقیلرینه طاق کتابلره باشلابورز :

(مسعودیه) مدرسه سنک ایچریسنده
 وطیشاریسنده در . جناردن یاگز برسی
 مزین کوفی ایل یازیلشدر. اونه کپری فسخر .
 اولو جامع حویسنندف مسعودیه
 مدرسه سی حویسنه آیردیگکز زملز صاعده
 یکه یکه زمانلرده یاللی آتلی اوستلی دورت
 اوطه ایل بر اوطلرک اوستده کپرینه چیغان
 حادی بر مردیون کورورسکر . بر مردیونک
 ایلک باصاقلاری اوستده یوزیکر اوطلره
 دونوک اولهرق طورورده باشکری صاعه
 چه ورسه کز صاعده اوست اوطلرک دیوایی
 ایچنده قاطب بر کتابنک بسله سی اوقورسکر
 رده باشکری سوله چو ویریکر : سولده کی
 اوست اوطلنک دیواری ایچندن چیغان
 یازیلرک صوک کله برسی کورورسکر. ایشته
 بو باشی ایل بو قوروق اوست اوطلرک ایچنده .
 قیمت بیلمز جاهل اقر طرفندن قایلین
 رصبوا ایل اورقونلنکن ییکباشی احسان
 بکک همتیه میدانه چیقارلش مزین کوفی
 بر کتابه طاندر . اوطلر بوکن احوال
 اوراسی ، حوالی طرفی آچین بر درسخانه
 ایدی و کتابه برنک اوچ دیوارینه یازلیش
 ولونیوردی . یازلیش کتابنک نام اوری
 منده جان آله حق بری شمدی میدانه
 [] آرتق زمانده نسن خزانک

پانده بدایه کوفی یازنکده قولایلدی
 کوعترن برقیتمش کتابه ش-ودرک قاطب
 برلینی نطالره وکوشه باشلرینی ممودی
 چیز کپلره کوسترک :

(۸)

سنه ۵۹۰

بسم الله الرحمن الرحيم [بوراده
 برکله اوقونامبور] باشر هذه المدرسة المباركة
 قرباناً الى الله العبد الفقير الى رحمة الخاضع
 [ینه بر قاج کله اوقونامبور]
 |
 امیر المؤمنین ادام الله سلطانه وقفها وقفاً
 محرراً موددا علی [بوراسی ده اوقونامدی]
 منه وکیل [وکان] فی شهر سنه تسعین و خمسمائه .
 سکمانیه [حسنکلب] آرتقیلری
 لیسنه سنه ۵۸۱ سنه سن ۵۹۷ سنه
 قادار (قطب الدین سکمان ثانی بن نور الدین
 محمد) [۷] حکم سورمش اولدوغنه کوره
 بو کتابنک اوکا طاندر اولدینش آکلاشایور .
 [۱] بو قاطب پارچه احوال عسکری
 قرائتخانه ایل بو مدرسه آراسنده کی اولک
 ایچنده در و آرائغی لازمدر .

[۲] بعض تاریخلر بو ذاتک آدینی

(قطب الدین قرارسلان) یازیلرلرک یا کاش

بو تون قسملری قادیرمه همت ایدرسه
بوخیر البته بایسنک روحی شاد اینه جکدر.

(۱۰)

سنه ۵۹۶

بو کتبه مسعودیه مدرسه سنک شمالده کی
سوقافه جیقانی اصلی قاپوسنک طیش گرنیک
اوست طرفنده بر سطر در :

بسم الله الرحمن الرحيم تطرح بمعلی
هذه المدرسة السلطان الملك المسعود [۳] سکان
بن محمد فی سنة ست وتسعين وخمائه .
بورابه قادار یازیلان کتبه لر دن آلا

شهابورک مسعودیه مدرسه سنک انشاسنه
۵۹۰ سفنده باشلامش و آنجن آتی
ییلده بیتیرمشدر . بو قادار اوزون بر زمانده
یاپلان بنانک بک عظمتی اولماسی لازم
کلیرکن شمدیک مدرسه ده بز بو قادار زمان
سوره جک بزاهتم کورمیوردز . احوال
مدرسه سوکرادن خراب اولمش و بر چوق
تمیرله شکلی ده کسه دیرمش اوله جک
اشافیده کی (۱۱) صابلی کتبه نک بولونمیشی
طای دیواره بوکا دلالت ایدیور :

[۳] بر داده (المسعود) کله سیه
(سکان) کلمسی آراسنده (مر) کی
اوقونه یه جک برکله واردرک بالطح (بن)
اولیه جقدن احوال سوسدر .

آشافیده ، یه بوذاته طائد ، (۹) نیمی
کتبه ده قطب الدینک بر آدی (الملك المسعود)
یازلیقندن مدرسه یه ده (مسعودیه) آدی
ورمشدر .

(۹)

سنه ۵۹۵

نسخه یازیل اولان بور سطر اقر کتبه مسعودیه
مدرسه سی حاولسنک شمال ، غرب و جنوب
ضاملر نه کی کیرلر اوستنده در :

بسم الله الرحمن الرحيم مثل الذي
ينفقون اموالهم الى اخره بضاعف لمن يشاء
والله واسع عليم : الذين ينفقون اموالهم
في سبيل الله الخ اخره والنطوح بمعلی هن
المدرسة مولانا السلطان الملك المسعود
قطب الدين ابوالمظفر سکان بن محمد بن
قرا ارسلان بن داود بن ارقن نصير امير المؤمنين
اهزله انصاره وذلك في سنة خمس وتسعين
وخمائه .

اشارتلی کوشملری کوشتریور .

مدرسه نک آلت قسمنک پایسی اوست
طرفنه او بادیقندن اوست قسمنک سوکرادن
یاپلایقنه شم قالیور . اگر اوقاف اداره سو
آلت قسمده کمر آلتلری قاپیان پیسی
دیوارلری وحی سوکرادن علاوه ایدیلش

بو کتابه مسعودیه مدرسه سبک
 طبشاربسنده اولو جامع حاوی سنه باقن
 دیوارده اوزون رسطردرکه بونک اوکنده
 اوقاف اداره سبک شمدیه قادار کوزینه
 ایلیش مین وجامک لطیف منظره سیه
 بو بونک تضاد نشکبیل این قوجه
 رطوبراق یغینی بولنیور . کتابه تک باش
 طرفری جامدی کتبخانه سی آلتنده در .
 و بو کتبخانه ک آلتنده کی کر آیالری آتابه دن
 بعض کلمه قازینه رق طو تدریشدر :

• [۵] (بوراده بر کر آیاغی وار)
 الملك المسعود العالم العدل المؤيد المنصور
 المجاهد المرابط محي العدل في العالمين (بوراده
 بر کر آیاغی وار) [۶] والاسلام والمسلمين
 اقتضار الملوك والسلاطين قاتل الكفرة

[۴] اصل سطرده تاریخ یوقدر . فقط
 بو سطرک آلت طرفده بر ره قوغش
 ایکی سطرلی کتابه بونک تاریخ اولدینی
 آکلایلیورکه بو کتابه بیله اصل کتابه دن
 صوکر ا یازدق .

[۵] بوراده هیچ بر شی یوقدر .
 کتابه تک بسمله و سازه سی میدانه بوق .
 [۶] اوقونیمور .

والمشرکین وقاهر الخوارج والمتردن شرف
 حیوش المسلمین وناصر الفزات واجهه بن
 ظهیر الامام مجیر الامام پهلوان جهان خمرو
 الاقران شهریار (بر کلا او و نونور سبک در)
 آلب اناج سیه [۷] فتاغ بک ابو الفتح
 مودود بن محمود بن محمد بن ارسلا بن
 داود بن ارقن نصیر امیر المؤمنین و ذلك
 شاه الامیر الاسفهلار الصاحب الکبیر شمس الدین
 ابی العراق الملك المسعود [۸] .

بو کتابه تک سول طرفه یاقین آلتنده فقط
 چوقجه بر آر افله ایکی سطرلی شو کتابه
 واردرکه اصل کتابه تک تاریخ اولدی در :
 • البنا مسعود رسم الاستاد جعفر بن
 محمود الحامی و ذلك فی سنة عشرين و ستائه .
 و نده کی (عشرين) کلمه سی بک چوق
 سبک اولدیندن (عشرين) اولدینی بیج
 طرفده کی او طه لک رنده عینی سطرلی و عینی
 کلهری حاوی بر کتابه دن آکلایورز .

خالص

[۷] (بیغوا) بی اوقونیمور سده
 بونک دده سنک آری اولان روم قابوسند کی
 نشانه دوغرو اوله رق بیغو = بابغو
 یازیلدور (آپ اناج) ایماک قهرمان دیبکدر
 [۸] بویله در .